

Sygn. akt I ACa 869/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Bohun (spr.)
Sędziowie:	SSA Dariusz Kłodnicki SSA Iwona Biedroń
Protokolant:	Teresa Wróbel - Płatek

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2012 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **J. J.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu w S., Sądowi Okręgowemu w W., Sądowi Apelacyjnemu w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 15 maja 2012 r. sygn. akt I C 300/11

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Opolu oddalił powództwo

J. J. skierowane przeciwko Skarbowi Państwa

- Sądowi Rejonowemu w S., Sądowi Okręgowemu w W.,

Sądowi Apelacyjnemu w W.. Powód domagał się zasądzenia na jego rzecz kwoty 60.000 zł. odszkodowania i 20.000 zł. zadośćuczynienia. W uzasadnieniu żądania podniósł, że w toku rozpatrywania jego wniosku o zwolnienie od kosztów

sądowych i ustanowienie pełnomocnika doszło w okresie od 15 września 2008 r. do 31 marca 2009 r. do przewlekłości postępowania wynikającej z niewłaściwej organizacji pracy, co pozbawiło go prawa rozpoznania sprawy w rozsądnym

terminie. Nadto, że w sprawie IC 516/08 w okresie od 15 października 2008 r. do

6 września 2010 r. również doszło do przewlekłości postępowania, a jego skarga

w tym przedmiocie została oddalona postanowieniem Sądu Apelacyjnego

w W., co pozbawiło go możliwości dochodzenia kwot określonych

w przepisach o skardze na przewlekłość postępowania. Powód podnosił, że niewłaściwe prowadzenie tych spraw spowodowało u niego poczucie pokrzywdzenia, co nie pozostało bez wpływu na jego stan zdrowia. Uniemożliwia mu to między innymi podjęcie pracy.

W apelacji od wyroku Sądu I instancji powód wnosząc o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, zarzucił: naruszenie przepisów 217, 218, 227, 228, 229, 233, 328 kpc. Podniósł, że decyzja Sądu I instancji jest arbitralna, że sąd ten nie przyznał mu pełnomocnika z urzędu, co stanowi „wyzbycie go prawa do obrony i nieważności postępowania”.

Sąd Apelacyjny rozpoznając apelację powoda oparł się na następujących ustaleniach Sądu i instancji, które przyjął za własne.

Skargą z dnia 6.09.2010 r. powód wniósł o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie IC 516/08 prowadzonej przez Sąd Okręgowy w W., a także o przyznanie od Skarbu Państwa na jego rzecz kwoty w wysokości 20.000 zł argumentując, że od dnia 15.10.2010 r. w sprawie tej doszło do przewlekłości postępowania.

Skarga ta była kolejną wniesioną przez powoda w toku postępowania.

Skarga z dnia 1.06.2009 r. dotyczyła naruszenia jego prawa jako strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki i została rozpoznana w dniu 23.06.2009 r. przez Sąd Apelacyjny w W. (sygn. IS 26/09). Kolejna skarga w tej sprawie została wniesiona przez powoda w dniu 27.03.2010 r. i została odrzucona postanowieniem Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 5.05.2010 r. (sygn. IS 36/10) jako wniesiona przed upływem 12 miesięcy od poprzednio rozpoznanej skargi.

W zaskarżonym przez powoda postępowaniu, w okresie pomiędzy 25.06.2009 r. a 14.10.2009 r. zaszła trzymiesięczna przerwa, w trakcie której Sąd, zarządzeniem z dnia 2.09.2009 r. pozyskiwał informacje na potrzeby ustalenia aktualnej sytuacji majątkowej powoda w związku ze składanymi przez niego wnioskami o zwolnienie od kosztów i przyznanie pełnomocnika z urzędu.

Postanowieniem z dnia 20.10.2010 r. (sygn. akt IS 101/10) Sąd Apelacyjny w W. oddalił skargę powoda.

Z ustalonego przez ten Sąd stanu faktycznego wynikało, że w dniu 16.06.2009 r. powód złożył zażalenie na postanowienie z dnia 8.06.2009 r. oddalające jego ponowny wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W dniu 2.09.2009 r. Sąd Okręgowy zwrócił się do Sądu Rejonowego (...) o nadesłanie poświadczonych kopii opinii psychiatrycznych dotyczących powoda. Opinia została nadesłana w dniu 28.09.2009 r. W dniu 14.10.2009 r. zostało wydane zarządzenie w postępowaniu międzyinstancyjnym. Akta zostały przekazane Sądowi Apelacyjnemu w dniu 30.10.2009 r. zaś w dniu 10.11.2009 r. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie powoda.

W dniu 17.11.2009 r. powód złożył ponowny wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W dniu 11.12.2009 r. wydane zostało zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy na dzień 30.03.2010 r., zaś 14.12.2009 r. wniosek powoda o ustanowienie pełnomocnika został oddalony, na co powód wniósł zażalenie.

W dniu 15.03.2010 r. zostało wydane zarządzenie w postępowaniu międzyinstancyjnym, a w związku z zażaleniem powoda odroczone rozprawę z dnia 1.04.2010 r. do dnia 5.08.2010 r.

Postanowieniem z dnia 28.04.2010 r. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie powoda, zaś 5.05.2010 r. skarga powoda na przewlekłość postępowania została odrzucona. Na rozprawie w dniu 5.08.2010 r. Sąd wydał wyrok, od którego powód w dniu 2.09.2010 r. złożył apelację.

Sąd Apelacyjny analizując złożoną skargę na przewlekłość postępowania stwierdził, że Sąd nie dopuścił się zwłoki w podejmowaniu czynności w sprawie. Między złożeniem zażalenia przez powoda na postanowienie z dnia 8.06.2009 r.,

a podjęciem czynności polegającej na zwróceniu się do innego Sądu o nadesłanie opinii psychiatrycznej o powódzie, upłynął okres dwóch miesięcy. W tym czasie akta znajdowały się jeszcze w Sądzie Apelacyjnym w związku ze złożoną skargą na przewlekłość postępowania. Jak wynika z analizy akt IS 26/09 w dniu 13.07.2009 r. akta sprawy IC 516/08 były jeszcze w Sądzie Apelacyjnym. Sąd rozpoznający skargę przyznał, że pewna opieszałość w przekazaniu Sądowi Apelacyjnemu zażalenia powoda z dnia 3.01.2010 r. na postanowienie z dnia 14.12.2009 r. spowodowana była oczekiwaniem na termin rozprawy wyznaczony pierwotnie na dzień 30.03.2010 r., a zmieniony następnie na dzień 1.04.2010r. Pomiedzy rozprawą z dnia 1.04.2010 r., a rozprawą z dnia 5.08.2010 r. istniała czteromiesięczna przerwa, ale w tym czasie rozpoznawane było zażalenie powoda oraz skarga na przewlekłość postępowania.

Sąd rozpoznający skargę uznał, że w sprawie przed Sądem Okręgowym o sygn. IC 516/08 nie wystąpiła przewlekłość. Sąd podejmował w rozsądnym terminie niezbędne czynności zmierzające do zakończenia postępowania, a długi okres jaki upłynął od wniesienia pozwu do wydania wyroku spowodowany był działaniami powoda, który po pierwszym prawomocnym oddaleniu wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, mnożył kolejne wnioski, mimo braku nowych okoliczności sprawy. Sąd przyznał, że powód był uprawniony do składania kolejnych wniosków o ustanowienie pełnomocnika i korzystał w tym zakresie ze swoich procesowych uprawnień, co nie mogło być obojętne w kontekście jego późniejszej skargi na przewlekłość postępowania, gdyż tzw. przewlekłość zawiniona przez stronę wyłącza odpowiedzialność sądu. Zachowanie skarżącego wskazującego na grę na zwłokę może pozbawić go możliwości powoływania się na prawo rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie

Pismem z dnia 28.05.2008 r. powód wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie radcy prawnego lub adwokata dla sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz pełnomocnika dla sporządzenia pozwów przeciwko Skarbowi Państwa

– Sądowi Okręgowemu w S., Sądowi Rejonowemu(...), Sądowi Okręgowemu w G., Sądowi Apelacyjnemu w G. w związku z nieprawidłowym wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych, za co domagał się od każdego z nich po 35 000zł zadośćuczynienia.

Postanowieniem z dnia 21.08.2008 r. Sąd Rejonowy w S. (sygn. akt IXCo 2266/08) uznał się niewłaściwym w zakresie ustanowienia dla powoda radcy prawnego lub adwokata dla sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz pełnomocnika dla sporządzenia pozwów przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu (...), Sądowi Okręgowemu w G., Sądowi Apelacyjnemu w G. i w tym zakresie wniosek przekazał Sądowi Rejonowemu (...) jako miejscowo właściwemu do jego rozpoznania. Na powyższe postanowienie powód wniósł zażalenie.

Postanowieniem z dnia 29.09.2008 r. (sygn. akt IXCo 2266/08) Sąd Rejonowy w S. na podstawie art. 370 kpc w zw. z art. 397 §2 kpc w zw. z art. 13 §2 kpc odrzucił zażalenie powoda na postanowienie z dnia 21.08.2008 r., gdyż pomimo wezwania do usunięcia braków formalnych zażalenia powód nie przedłożył wymaganych dalszych (3) odpisów zażalenia dla strony przeciwnej.

Na to postanowienie powód także złożył zażalenie.

Z powodu ponownych braków formalnych - nie dołączenia 3 odpisów zażalenia, Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 13.11.2008 r.

(sygn. akt ICCo 2266/08) na podstawie art. 370 kpc w zw. z art. 397 §2 kpc w zw. z art. 13 §2 kpc, odrzucił zażalenie powoda na postanowienie z dnia 29.09.2008 r.

Zażalenie powoda na postanowienie z dnia 13.11.2008 r. zostało oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w S. z dnia 15.01.2009 r. (sygn. akt IVCz 559/08).

Postanowieniem z dnia 20.03.2009r. (sygn. akt IXCo 2266/08) Sąd Rejonowy w S.:

- zwolnił powoda od kosztów sądowych w zakresie opłaty sądowej od mającego być wniesionym pozwu o zapłatę przeciwko Skarbowi Państwa
- Sądowi Okręgowemu w S., wynoszącej 1 750zł,
- zwolnił powoda od kosztów sądowych w zakresie opłaty sądowej od mającego być wniesionym pozwu o zapłatę przeciwko Skarbowi Państwa
- Sądowi Rejonowemu w S., wynoszącej 1 750zł,
- oddalić wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w pozostałym zakresie,
- ustanowić dla powoda pełnomocnika z urzędu celem reprezentowania go w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu i Sądowi Rejonowemu w S..

Pełnomocnik reprezentujący powoda w toku postępowania przed Sądem Rejonowym w S., w sprawie IXCo 2266/08 w opinii z dnia 22.02.2011 r. stwierdził brak podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej.

W sporządzonej opinii podniósł, że nie dopatrywał się podstaw do wniesienia tego rodzaju skargi. W ocenie pełnomocnika, kwestionowane przez powoda orzeczenia sądów nie naruszyły jego konstytucyjnych praw i wolności. Orzeczenia te zdaniem pełnomocnika były wydawane przez niezależne organy bazujące na ustawach, które nie stały w sprzeczności z Konstytucją RP, tj.: ustawą o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Kodeks postępowania cywilnego,

Kodeks postępowania karnego, Kodeks cywilny i dalsze, w zw. z art. 16 ustawy z dnia 17.06.2004r. o skardze na przewlekłość postępowania.

Kierując się tymi ustaleniami Sąd Apelacyjny nie znalazł żadnych podstaw do uwzględnienia apelacji powoda.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do podniesionego w apelacji zarzutu nieważności postępowania przez nie przyznanie powodowi pełnomocnika z urzędu zarzut ten uznać należy za bezzasadny.

Sąd I instancji po rozpoznaniu wniosku powoda o ustanowienie mu pełnomocnika z urzędu wnioski ten postanowieniem z dnia 30 sierpnia 2011 r. oddalił. Powód złożył zażalenie na to postanowienie i Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 10 października 2011 r. w tym zakresie oddalił jego zażalenie, dzieląc stanowisko Sądu Okręgowego, że w sprawie nie zachodzi potrzeba udziału pełnomocnika z urzędu dla prawidłowego dochodzenia praw przed sądem. Podkreślić w tym miejscu należy, że tylko w niektórych przypadkach nieprzyznanie fachowego pełnomocnika z urzędu – mimo spełnienia określonych warunków – może być kwalifikowane jako powodujące nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw. Dotyczy to tylko sytuacji, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje nieznaną reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia

8 grudnia 2009 r. IUK 195/09). W innym wyroku z dnia 20 sierpnia 2009 r.

(ICSK 64/09) Sąd Najwyższy wskazał, że „w sytuacji, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje wystarczającą znajomość reguł, według których toczy się postępowanie sądowe, odmowa ustanowienia adwokata nie może być oceniona jako prowadząca do nieważności postępowania pozbawienie strony możliwości obrony swych praw”. W kolejnym postanowieniu z dnia 14 stycznia 2009 r. (IVCZ 106/08) Sąd Najwyższy zajął podobne stanowisko wskazując, że „odmowa uwzględnienia przez sąd wniosku strony o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego nie może być oceniana, jako powodująca nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw”. Dzieląc to ugruntowane stanowisko Sądu Najwyższego, Sąd Apelacyjny nie znajduje

żadnych podstaw do uznania by w sprawie zachodziła nieważność postępowania z powodu nie przyznania powodowi pełnomocnika z urzędu.

Za chybione również uznaje Sąd Apelacyjny pozostałe zarzuty.

Na pełną akceptację zasługuje stanowisko Sądu Okręgowego, że powód nie wykazał w sprawie podstaw odpowiedzialności Skarbu Państwa. Art. 417¹ § 3 kc dotyczący odpowiedzialności Skarby Państwa naprawienia szkody wyrządzonej niewydaniem orzeczenia lub decyzji wymaga stwierdzenia we właściwym trybie niezgodności z prawem niewydania orzeczenia, a wymóg ten będzie spełniony gdy sąd, uwzględniając skargę strony, stwierdzi, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy nastąpiła przewlekłość postępowania (art. 12 ust. 2 ustawy o naruszeniu prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki). Ma rację Sąd I instancji, że powód w sprawie IC 516/08 wykorzystał już drogę przewidzianą w tej ustawie. Zgodnie zaś z art. 15 ust. 1 tej ustawy strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody wynikłej ze stwierdzonej przewlekłości od

Skarbu Państwa albo solidarnie od Skarbu Państwa i komornika. Gdy jednak skarga powoda nie została uwzględniona taka możliwość mu nie przysługuje. Nie stanowi takiej podstawy prawnej art. 16 powołanej ustawy, który stanowi, że strona, która nie wniosła skargi na przewlekłość postępowania zgodnie z art. 5 ust. 1, może dochodzić – na podstawie art. 417 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny

(Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.¹⁾) - naprawienia szkody wynikłej z przewlekłości, po prawomocnym zakończeniu postępowania co do istoty sprawy.

Ma rację też Sąd I instancji, że nie ma też podstaw, by przyjąć odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę jaką miałby powód ponieść w związku z inną sprawą, na którą się w pozwie powołuje, a to IX Co 2266/08. W tej sprawie powód nie wniósł skargi na przewlekłość zatem słusznie Sąd Okręgowy wyjaśnił w motywach swojego wyroku dłaczego uznał, iż nie ma przesłanek z art. 417 § 1 kc do uwzględnienia powództwa w tym zakresie. Bez potrzeby powtarzania trafnej argumentacji Sądu I instancji należy zaakcentować, że powód nie wykazał niezgodnego z prawem działania lub zaniechania sądu. Materiał dowodowy zebrany w sprawie, który został przez Sąd I instancji oceniony w granicach art. 233 § 1 kpc, nie daje żadnych podstaw do przyjęcia, by po stronie sądu istniały jakieś nieprawidłowości.

Podkreślić w tym miejscu należy, że to strona, która chce uzyskać stosowną rekompensatę za niezgodnym z prawem działanie bądź zaniechanie

Skarbu Państwa przy wykonywaniu władzy publicznej ma obowiązek wykazania w pierwszej kolejności, że szkoda została wyrządzona przez niezgodne z prawem działania lub zaniechania, a nadto w żadnym razie nie jest też zwolniona z obowiązku wykazania, przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa, zezwalających na zastosowanie art. 417 § 1, art. 445 lub art. 448 k.c. w postaci szkody i związku przyczynowego pomiędzy jej powstaniem a przewlekłością. Niezależnie od tego, że powód w sprawie nie wykazał niezgodności z prawem działania lub zaniechania sądu, to nie przedstawił żadnych dowodów, z których by wynikało, iż doznał on jakiegokolwiek uszczerbku na zdrowiu, który miałby uzasadniać przyznanie mu zadośćuczynienia. Podobnie nie wskazał na czy ma polegać szkoda o charakterze majątkowym, której wyrównania oczekuje.

Zgodnie z regułą dowodową określoną w przepisie art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Przepis ten jako podstawowy przepis w tym przedmiocie, stosowany w postępowaniu sądowym, pozostaje w ścisłym związku i tłumaczony jest w powiązaniu z przepisami kodeksu postępowania cywilnego, normującymi reguły dowodzenia. W procesie cywilnym strony mają obowiązek twierdzenia i dowodzenia tych wszystkich okoliczności (faktów), które stosownie do art. 227 k.p.c. mogą być przedmiotem dowodu. Nie wystarczy zatem, jak chciałby tego powód, wskazanie w pozwie, że szacuje swoją szkodę majątkową na 60.000 zł., a doznał krzywdę na 20 000 zł i takiej kwoty żąda od strony pozwanej. Sam fakt przedłużającego się postępowania w sprawach, inicjowanych przez powoda, których co należy podkreślić i co jest Sądowi Apelacyjnemu znane jest bardzo dużo, nie może stanowić podstawy do przyznawania powodowi rekompensaty pieniężnej. Twierdzenia powoda, że doznał rozstroju zdrowia, że ma poczucie zlekceważenia i pokrzywdzenia nie zostały

w żaden sposób udowodnione. Te okoliczności wskazuje Sąd Apelacyjny jedynie ubocznie akcentując przede wszystkim to, że powód nie wykazał przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa, a to niezgodności z prawem działania bądź zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji i orzekł jak na wstępie (art. 385 kpc), orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego na zasadzie art. 98 kpc w związku z art. 391 § 1kpc.

MW